

מחיר המזון במחיר המטרה לחלב

רחל בורושק, כלכלנית בהתאחדות חקלאי ישראל, מחשבת את מחיר המטרה לחלב ולענפים נוספים כדי חודש בחודשו. רחל מקובלת על משרד החקלאות ומשרד האוצר, בזכות היכרותה העמוקה עם הנושאים הכלכליים של ענפי החי וכן בזכות יושרה מקצועי. מחיר המטרה מתעדכן באופן שוטף, כאשר יש עליות מחיר אזי יש פיגור במועד העדכון ואילו כאשר יש ירידת מחיר הרפתנים נהנים. זו השיטה שנהוגה כבר שנים רבות ויש לה יתרון בעקיבותה, אם כי ראוי גם לשלם מקדמה הולמת על חשבון עליית המחירים בצפויה

וכן כל המזונות האחרים המהווים במרביתם מזונות עונתיים, המסווגים כל אחד לעונתו. יש לציין, שבשל ריבוי ומגוון החומרים, מתבצעת הקבצה של מזונות דומים, במטרה להקל על תהליך עדכון המחירים.

2.3 דוגמת ממצאי סקר 2005:

משפחתי	שיתופי	ארצי	
9.228	10.533	9.928	סה"כ מזון - טון חומר יבש לפרה ועגלה נלווית
9,233	11,091	10,229	תנובת חלב
0.999	0.950	0.971	סה"כ מזון - ק"ג חומר יבש לליטר
8,981	9,866	9,456	עלות מזון לפרה ועגלה נלווית (מחירי 05) - שקל
0.973	0.890	0.924	עלות מזון לליטר חלב (מחירי 05) - שקל
0.973	0.937	0.952	עלות לק"ג חומר יבש (מחירי 05) - שקל

2.4 בהתאם לממצאים אלו, משקל ההוצאה למזון מסך הוצאות הייצור ברפת בשנת 2005, היה כלהלן:

הסעיף	שקלים לליטר - אחוזים	מחירי 2005
הוצאה למזון	52%	0.924
יתר משתנות	14%	0.241
הוצאות עבודה (עצמית ושכירה)	18%	0.310
מנהלה וכלליות	5%	0.096
הוצאות הון - דומם וחי	11%	0.192
סה"כ הוצאות הייצור	100%	1.764

2.5 נוהל עדכון עלות המזון:

2.5.1 כאמור, לצורך עדכון העלויות, כמות המזון והעלויות נחלקות

המזונות ופונקציית המטרה של ייצור החלב על רכיביו. 1.6 קיבוע של המזון, הוא חלק מההסכמה הכללית, הקובעת של תשומות ומולו של תפוקות, שאינם גמישים בין תקופות המדידה (תנובת חלב ורכיביו מול של המזון).

2. ההוצאה למזון במחיר המטרה

2.1 בסיס סקר 2005:

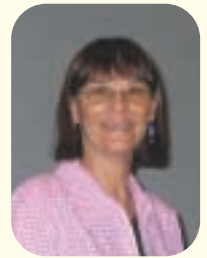
ממצאי הסקר ביחס לסעיף המזון כוללים את תשלומי הרפתות בעבור רכישות המזון, כפי שמופיעים בחשבוניות התשלום, וכן כמות המזון שנרכשה. בנוסף, מרכז המזון שממנו נרכשו המנות במהלך השנה, מספק את הרכבן על כל חומרי ההזנה שנעשה בהם שימוש.

2.2 סיווג סוגי המזון השונים:

הרכבי המנות, כפי שמסופקים על ידי מרכזי המזון (או רפתות המכנינות את המזון באופן עצמאי), מסווגים על ידי אנשי מקצוע לסוגיהם השונים - מזונות מרוכזים המוגדרים כתערובות או חליפות,

1. כללי

1.1 מחיר המטרה לחלב בקר, משקף כידוע, את הוצאות הייצור של הרפת הארצית הממוצעת, הנובעות ממצאים של סקרי הוצאות,

שנערכים אחת לשנתיים וסוקרים מדגמית את כל הרפתות בארץ.

1.2 ההוצאה למזון, הכוללת את סוגי המזון השונים המשמשים להאבסת הפרות בצד הכמותי, כמו גם, ההוצאה ששולמה בפועל על ידי הרפתנים בעבור רכישת חומרים אלו (אם ברכישה ישירה במשקים המכנינים את המזון בעצמם, או רכישת מנות מזון מוכנות ממרכזי מזון).

1.3 כמו כן, יחידת הייצור אליה מתייחס סל המזון במחיר המטרה, היא הפרה ועוד עגלת התחלופה הנלווית אליה - ובשנים האחרונות ביחס של 1:0.77 בנתון הארצי הממוצע.

1.4 סל המזון ששימש בסיס לחישוב הוצאות המזון לצורך קביעת מחיר המטרה, הוא תוצאת המדגם שבוצע בשנת 2005.

1.5 יש לציין, כי על פי הנוסחאות המוסכמות, סל המזון הכמותי, שנמצא בסקר ההוצאות, המשמש כאמור בסיס תחשיבי, נשאר קבוע עד לדגימה החדשה. זאת, למרות שבטווחים הקצרים, הרפת עשויה לשנות את הרכב החומרים במנת המזון, על פי האופטימום הכלכלי הנובע ממצאי

בליל מזון ברפת רגבים

לסוגי המזון השונים כלהלן:

אחוז	מחירי 2005	אגורות לליטר - מרוכז (תערובת בקר)
44%	40.53	מזון מרוכז (תערובת בקר)
51%	46.88	מזון אחר - חומרים
5%	5.02	עלות הכנת מזון
100%	92.44	סה"כ

2.5.2 המזון המרוכז, מקבל עדכון שוטף במחיר המטרה, על ידי הצמדתו למדד תערובות בקר, שמתפרסם מדי חודש על ידי הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. פרסום המדד מתקיים אמנם מדי חודש, אולם בפיגור של חודש לעומת רמת המחירים שאותו הוא מייצג. לכן, בעת שינויים, מובנה במחיר המטרה פיגור של חודש בעדכון רמת המחירים החדשה. כאשר שינוי המחיר הוא כלפי מעלה - כפי שחל בכל חודשי שנת 2007, יש בכך משום ספיגת התייקרות במהלך של חודש על ידי הרפתנים, ותמונת ראי של התופעה בעת ירידת מחירים.

2.5.3 סוגי המזון האחרים (כולל הוצאות הכנת המזון), מקבלים עדכון במחיר המטרה בעונתם, וצוברים ריבית נומינלית בתקופה שבין עונות הרכישה. תחולת מחירי המזון נלקחת בחשבון בעת שנצבר שינוי (כלפי מעלה או מטה) של 5% ולפחות אחת לשנה.

3. אירועי מחירים חריגים בשנת 2007

3.1 האמרת מחירי חומרי הגלם בעולם בכלל, ואלו המשמשים

עליית מחירי תערובות הבקר מאז החלו עליות המחירים, נצברה כבר ל- 67% (לתקופה יולי 2006 עד נובמבר 2007), ו- 40% מתחילת שנת 2007. קצב ההתייקרות החודשית הממוצעת מתחילת 2007 עומד על 3% ומאז חודש מאי 2007 על כ- 5% לחודש!

להאבסת בעלי חיים בפרט, באה, כמובן, לביטוי מידי במחירי המזון בארץ, בשל התלות המלאה של המשק הישראלי בייבוא חומרי גלם אלו בשווקים הבין לאומיים.

3.2 התייקרות המזונות ברפת, עד כמה שהיא חריגה לעומת העבר, עדיין מתונה לעומת עומס הייקור על מוצרי בעלי חיים אחרים, שאינם מסוגלים להשלים ולגוון את מקורת המזון מייצור מקומי.

3.3 מחירי המזונות מהייצור המקומי, אמנם מושפעים גם הם מההתרחשויות בשוק הבין לאומי, בשל השיקול האלטרנטיבי של יצרני גידולי השדה, אולם ביטוי חזק

יותר לכך, ניתן יהיה לראות ביולי 2008. 3.4 עליית מחירי תערובות הבקר מאז החלו עליות המחירים, נצברה כבר ל- 67% (לתקופה יולי 2006 עד נובמבר 2007), ו- 40% מתחילת שנת 2007. קצב ההתייקרות החודשית הממוצעת מתחילת 2007 עומד על 3% ומאז חודש מאי 2007 על כ- 5% לחודש!

3.5 להלן תרשים המתאר את ייקור תערובת הבקר מאז חודש יולי 2006 (ראה למטה).

הוצאה ספציפיים כרוכה גם בשינויים בכמות התשומות הנובעת מיישום הסקר. 4.2 לכן, הדגמת השינויים במחיר המטרה בגין העלייה במחירי המזון מתייחסת לחודש ינואר 2007 בתור בסיס.

4.3 כמו כן, חישוב מחיר המטרה מתבצע אמנם, ברמה חודשית, אולם המחיר בפועל נקבע ברמה רבעונית המשקפת את אותם חישובי מחיר חודשיים.

4.4 בכל מקרה, חישוב מחירי המטרה בתחילת השנה ובסופה, מגלמים התייקרויות כלהלן:

אגורות/ליטר	1.2007	12.2007	השינוי
מחיר מטרה מחושב בשער המשק מזה:	169.64	204.13	20.3%
מזון מרוכז	49.26	68.84	39.7%
מזון אחר	51.58	59.39	15.1%
יתר הוצאות תפוקת בשר	85.53	89.56	4.7%
	-16.74	-13.66	18.4%

4. השפעת מחירי המזון על מחיר המטרה בשנת 2007

4.1 מחיר המטרה מתחילת שנת 2007 מתבסס על ממצאי סקר שנת 2005, ולכן השוואת מחירי המטרה עם השנה הקודמת בסעיפי

מהלוח נראה, כי עלות המזון המרוכז המחושבת במחיר המטרה עלתה בין תחילת השנה לסופה ב-40%, ואילו המזונות האחרים מגלמים גם הם התייקרות חריגה יחסית לאינפלציה הכללית במשק - כ-15%.

כתוצאה מכך, משקל הוצאה למזון, שעמד בתחילת השנה על 54% מההוצאה ברוטו (לפני ניכוי ערך הבשר), עלה לכדי קרוב ל- 60% בסופה.

4.5 כפי שנראה, מחיר החלב המחושב עלה בין סוף השנה לתחילתה ב- 20.3%, כאשר תרומת ירידת מחירי הבשר היא של 1.8% כלומר, התייקרות סל התשומות בתקופה זו עומד על 18.5% מהם קרוב ל- 80% - 14.7% מהווה חלקה של התייקרות המזון. ■

